

О Л Е К С А Н Д Р М И М Р У К

О Л Е Г

С Е Н Ц О В

Харків
«Фоліо»
2017

Про Олега Сенцова

[■]

Проблема написання біографії Олега полягає в тому, що, по-перше, він є людиною досить інтровертною. Він не з тих, що охоче ділиться зі своїми знайомими деталями власного минулого. Тому ті люди, з якими мені вдалося про нього говорити, мало розповідають про «докіношне» життя Сенцова, та й багато хто з них заприятелював з Олегом вже після того, як він увірвався в українську кіноіндустрію зі своїм «Гамером».

По-друге, все, що Олег хотів нам розповісти про себе, вже давно викладено в літературній формі й не потребує чергового опису чи повторення. Він написав цілу серію автобіографічних оповідань¹, одне з яких навіть так і називається «Автобіографія». Кожен, хто так чи інакше слідкує за трагічними перипетіями життя кримського режисера, знає про його літературний доробок.

¹ «Олег Сенцов. Оповідання» — збірка оповідань Олега Сенцова, що була видана видавництвом «Laugus» у 2015 році. У цій книзі присутні окремі цитати з оповідань «Дитинство», «Школа», «Автобіографія» та «Заповіт».

[3]

Література, це, мабуть, найпростіший та найменш затратний спосіб самовираження. На відміну від кіно, яке є мистецтвом синтетичним і ресурсоємним, мистецтво слова не потребує жодних сторонніх засобів, щоби «почати». Вам потрібна лише ручка, папір та власний мозок. Зрештою, навіть кіно починається зі сценарію, тому не дивно, що Олег почав свій шлях до режисури з писання.

Та все ж, оскільки ця книжка намагається висвітлити важливі віхи в житті Олега Сенцова, я не можу не сказати декілька слів і не зробити кілька уточнень щодо періоду його дорослішання та становлення.

Хоча ім'я Олега Сенцова зазвичай і пов'язують з містом Сімферополь, у якому він прожив досить велику частину свого життя, але насправді він народився в іншому місці. Мала батьківщина Олега — село Скалисте Бахчисарайського району. Саме там 13 липня 1976 року в родині шофера Геннадія Олексійовича Сенцова та виховательки Людмили Григорівни Сенцової і з'явився на світ майбутній кінорежисер.

Скалисте — досить велике селище. За даними останнього всеукраїнського перепису, в ньому проживає майже три тисячі осіб. В Україні є міста, кількість людей в яких не набагато перевищує це число. Очевидно, що назвою «Скалисте» воно завдячує своєму географічному розташуванню — село знаходиться поблизу другої гряди Кримських гір, неподалік середньовічного поселення — печерного міста Бакли. Важко сказати, чи виводять місцеві мешканці історію свого села від цього ста-

родавнього поселення, але в середовищі дослідників печер та любителів екстремального туризму назва Скалисте є досить відомою.

З «Дитинства»:

«Коли я був маленький, то розмір світу я вважав таким, яким я його бачу, — тобто мій світ обмежувався лінією горизонту. Ми жили в передгір'ї, тому ця лінія була не сильно далеко і навколо майже скрізь була підвищена місцевість, тому світ утворював навколо мене ніби велику чашу, обмежену сусідніми горами, пагорбами і полями. Світ для мене обмежувався, але не був обмежений. Він був повним, повна чаша дитячого щастя».

«Я себе пам'ятаю дуже рано. Іноді мені навіть здається, що я пам'ятаю людей, які схилилася наді мною, коли я лежав у дитячому візочку (хоча зараз я схильний вважати, що це мені запам'ятався кадр із якогось фільму).

Особистістю я себе теж відчув дуже рано, років у п'ять. Тоді мені потрапила скалка в палець, і я не зміг її витягнути. Якийсь друг, не можу пригадати цю сволоту, сказав мені, що це все — кінець, скалка з пальця дійде до серця, і я помру.

Саме перше яскраве враження з дитинства — мені п'ять років, я йду з дитячого садка додому, в сандалях і шортах, по пагорбу, недалеко від свого села (діти чомусь не люблять доріг, вони вічно зрізають де попало, а якщо дорога йде прямо, то повзуть по кущах). Так ось, я йду, високо, переді мною — все село внизу, дитсадок позаду, далеко ліворуч — школа, в якій я ще не встиг побувати, і я подумки прощаюся з усім цим, готуючись

вмирати. Обстановка спокійна, в міру трагічна, вітряно. Але я не плачу, так — значить так.

Не знаю, що було далі, раннє дитинство я пам'ятаю шматками, але якщо я досі живий, значить, скалка пройшла повз».

Крим завжди існував на перетині різних культур. Його територія — це постійне поле взаємодії (а часом і боротьби) різних впливів, різних держав та світоглядів. Починаючи від перших грецьких поселень та закінчуючи великими переломами двох імперій («білої» та «червоної»), Крим безперервно відіграв роль «концентратора» ідей та сенсів. В Україні, мабуть, немає іншого подібного місця, в якому могли б перетинатися люди стількох національностей. Звичайно, у нас є і Бессарабія, і Буковина, і Галичина, які за свою довгу історію встигли побувати у складі багатьох різних держав, кожна з яких залишила свій неповторний відбиток на ментальності місцевих мешканців. Та все ж Кримський півострів, можливо, в силу своїх географічних особливостей, завжди стояв трохи осторонь, як випадок цілком особливий.

Можливо, це цілком закономірно, що такий художник, як Олег Сенцов, з'явився саме в такому культурно-строкатому регіоні. Ця відкритість до різних впливів, відсутність закоріненості в «щось одне» лише допомагає саморозвитку митця. Із цих розрізнених пазлів і формувався специфічний світогляд Олега.

Варто відзначити, що збирання «шматків» — це основний лейтмотив усієї біографії Олега Сенцова. Кожен із тих, хто щось розповідав про нього

для цієї книги, давав лише маленьку частинку пазлу. Загальне уявлення про Сенцова як про справжню живу людину (на противагу образу — героя стрічки новин) формувалося саме на перетині цих, на перший погляд, розрізнених свідчень і спогадів.

Наталя Каплан:

Двоюрідна сестра Олега Сенцова

«Вперше я побачила Олега, коли мені було 4 роки й мене привезли до Криму, але, звичайно ж, я дуже сумно пам'ятаю його в тому віці. Пам'ятаю, як за нього переживали батьки, коли він, під час шторму, стояв дуже близько до моря. Пам'ятаю, як він відловлював для мене kota, щоб я могла йому під лапу запхнути градусник. Я тоді серйозно захворіла й мене всі розважали, як могли.

Потім, коли Олег став старшим, його привозили до мене. Він любив грати в настільні ігри й не проявляв особливого інтересу до дорослих тусовок. У нас була серйозна різниця у віці — 4 роки. Зараз вона не відчувається, але в дитинстві це був величезний розрив. Ось це, власне, й всі спогади, які у мене залишилися з того часу. Їх не так вже й багато. До того, як він почав знімати кіно, ми особливо не спілкувалися. Я була у Москві, він — у Криму...»

Своє дитинство Олег називає «світлою порою», коли можна було радіти простим речам та «всьому живому», що дитину оточує. Він згадує, що багато часу проводив з друзями, катався на